

Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Oyun Etkinliklerinin İncelenmesi

Özge Kübra Esin¹ & Gökhan Duman²

¹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

Gönderilme Tarihi (Received): 15/12/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 25/04/2023

Düzeltilme Tarihi (Revised): 14/04/2023

Yayınlanma Tarihi (Published): 30/06/2023

Özet

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinlik planlarının incelenerek, okul öncesi eğitim programı ilkelerine uygunluğu ve eğitsel niteliklerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırma nicel verilere dayalı, tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini okul öncesi eğitim kurumlarından toplanan yüz elli adet oyun etkinliği oluşturmuştur. Etkinlikler doküman analizi ve tümevarım yöntemi ile incelenmiştir. Bu amaçla Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Oyun Etkinlikleri tanım ve kazanım ile göstergelerinden faydalanılmıştır. Form geliştirme sürecinde alan uzmanlarının görüş ve önerileri alınarak, son hali verilmiştir. Buna göre değerlendirme formu öğretim yöntemleri, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim ile motor gelişim olmak üzere dört alt boyuttan ve 23 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın bulguları, frekans ve yüzde değerleri ile verilmiş, değerlendirme boyutlarının aralık değerleri hesaplanarak etkinlik planlarının nitelikleri ortaya konulmuştur. Sonuçlar etkinliklerin bilişsel gelişim, öğretim yöntemleri ve sosyal duygusal gelişim alt boyutlarında orta düzeyde yeterli olduklarını, motor gelişim alt boyutunda ise iyi düzeyde olduklarını göstermiştir. Bu araştırma ile belirlenen sorunların nedenlerinin nitel araştırma yöntemleri kullanılarak incelenmesi önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Etkinlik planı, okul öncesi eğitim, oyun.

Investigation of Play Activities Applied in Pre-School Education

Abstract

This research was carried out with the aim of examining the play activity plans applied in pre-school education institutions and determining their formal and educational qualifications in regards to the principles of the pre-school education program. The research is a descriptive study based on quantitative data, in a scanning model. The sample of the research consisted of hundred and fifty play activities collected from pre-school education institutions. The activities were analyzed using document analysis and induction method. For this purpose, the Play Activity Plan Evaluation Form has been structured. In the process, MoNE 2013 Preschool Education Program Play Activities classification, achievements and indicators were used. During the form development process, the opinions and suggestions of the field experts were taken and the form was finalized. Accordingly, the assessment form consisted of four sub-dimensions, namely teaching methods, cognitive development, social-emotional development, and motor development, and 23 items. The findings of the research were presented with frequency and percentage values, and the interval value was calculated to determine the quality measures of the activities' dimensions. It was concluded that the activities were moderately sufficient in cognitive development, teaching methods, and social-emotional development sub-dimensions. Motor development sub-dimension of the activities is at a good level.

Keywords: Activity plan, early childhood education, play.

*Sorumlu Yazar: E-mail: ozge.kubra.esin@gazi.edu.tr

Orcid No: 0000-0003-2728-7358

** Bu çalışma "Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Oyun ve Bütünleştirilmiş Oyun Etkinliklerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Atf (Citation): Esin, Ö.K. & Duman, G. (2023). Okul öncesi eğitimde uygulanan oyun etkinliklerinin incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education (TUJPED)*, 8(1), 1-13. **Doi:** 10.52797/tujped.1219523

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim dönemi, çocukların bedensel, zihinsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimlerinin en hızlı olduğu yılları kapsamaktadır (MEB, 2016: 6). Yaşamın ilk altı yılı olarak ifade edilen okul öncesi dönem, çocukların gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde zengin uyarıcılar içeren eğitim ortamı ile çocukların gelişimi önemli ölçüde desteklenmektedir (Bodrova & Leong, 2007: 39). Okul öncesi eğitim kurumları, eğitim ortamlarını Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde düzenlemektedir. Bu program, Milli Eğitim Bakanlığı'nın genel amaçları doğrultusunda, çocukların zihin, beden ve duyu gelişimini sağlamayı, onları ilkokula hazırlamayı, onların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını, elverişsiz şartlara sahip olan çocuklar için ortak bir yetiştirme programı yaratmayı amaçlamaktadır (MEB, 2013: 10). Program, çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgilerini, ihtiyaçlarını ve çevresel koşullarını dikkate alan gelişimsel, sarmal ve eklektik bir yapıya sahiptir (MEB, 2013: 8). Programda Türkçe, sanat, drama, müzik, hareket, oyun, fen, matematik, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri olmak üzere 10 adet etkinlik türü bulunmaktadır. Çocuklara kazandırılmak istenen beceriler, etkinliklerin içine gömülür. Bu etkinlik türlerinden biri olan oyun etkinlikleri çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönden gelişimi için oldukça önemlidir (Aral, Gürsoy & Köksal, 2000: 14)

Erken çocukluk döneminde oyun, çocukların en önemli ihtiyaçlarından biridir. Çocuklar oyun yolu ile deneyimleyerek öğrenir, kendilerini ve dünyayı keşfeder. Bu nedenle, okul öncesi dönemde planlanan tüm etkinlikler oyun ve eğlence ögesi içermelidir (Duman, 2015: 39). Oyun çocuğa gerçek yaşamdan farklı bir konumda bulunma imkânı sunmaktadır. Çocuk oyun ortamına hayal öğelerini yansıtır, istediği durumlar yaratarak kendisine yeni yaşam rolleri üstlenir (Piaget, 1962: 92). Bununla birlikte, oyunlar çocuklar için en uygun öğrenme ortamlarıdır. Çocuk oyun sürecine aktif olarak katılır, yaşayarak deneyim edinir. Oyun süreci, çocukların bilişsel kapasitelerini, ilgilerini ve sosyal becerilerini kapsayan bir sürece sahiptir. Bu sürece hâkim durumda olmak, çocukların gelişim seviyelerini, ilgi ve becerilerini yakından görebilme imkânı tanımaktadır. Eğitimci ve ebeveynlerin oyunu etkili bir şekilde kullanabilmesi ile çocukların gelişimleri en üst seviyede desteklenebilmektedir (Piaget, 1962: 115; Saracho, 1999). Çocuklar için eğitici bir işleve sahip ve iyi planlanmış oyunlar, çocukların gelişimlerini olumlu olarak etkilemektedir (Moore, Goltsman & Lacofoano, 1987: 25).

Oyunun kesin kuralları olmayan ve esnek bir süreç olması, çocuğun kendisini rahat ifade etmesini hissetmesini sağlar. Oyun oynamak çocuk için keyif verici süreçtir. Çocuk oyun oynarken gerçek hayatta öğrendiklerini gösterme ve tekrar etme fırsatı bulur. Oyunun içeriği ve oyuncakların kullanımı çocukta yeni öğrenmeler oluşmasını sağlar. Bu nedenle çocuk bilişsel olarak eski şemalarını kullanır ve aynı zamanda yeni şemalar oluşturur. Çocuğun oyun sırasında girdiği rollerle özdeşim kurar. Böylece kişiliği oluşmaya ve gelişmeye başlar. Çocuğun oyun içinde aktif olması onun ince motor becerilerini desteklerken, hareketli oyunlar kaba motor ve solunum sisteminin gelişmesine yardımcı olur. Çocuğun kendine güveni gelişir. Çocuk oyun içinde fiziksel, zihinsel, dil ve sosyal becerilerini geliştirir ve kendini diğer bireylerden ayıran özelliklerin farkına varır. Bu nedenlerle oyun oynamak hem her çocuğun yasalar ile korunan bir hakkı, hem de sağlıklı gelişimi için bir gerekliliktir.

Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında sunulan oyun etkinlikleri, çocukların gelişimini desteklemek ve oynama gereksinimlerini karşılamak amacıyla öğretmenler tarafından Okul Öncesi Eğitim Programı temel ilkeleri doğrultusunda planlanır ve uygulanır. Okul öncesi öğretmenleri lisans eğitimlerinde 3 saat erken çocuklukta oyun gelişimi ve eğitimi dersi almaktadır (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2017). Bu dersin amacı, öğretmenlerin nitelikli ve eğlenceli oyun etkinlik planı hazırlayabilmelerini ve uygulayabilmelerini sağlamaktır. Dolayısı

ile hazırlanan oyun etkinliklerinin niteliği, öğretmenlerin ve eğitim programının başarısı ile ilişkilidir (Purtaş, 2017: 4). Çocukların oyun oynama gereksinimini karşılayabilmek amacıyla, günlük eğitim akışı içerisinde farklı türlerde, farklı kazanımlara hizmet edecek çeşitli oyun süreçleri sunulur (MEB, 2013: 47). Nitelikli oyun etkinlikleri planlamak, çocukların eğlenirken öğrenmesini ve sağlıklı gelişmesini sağlamaktadır. Etkinliklerin incelenmesi ile öğretmenlerin etkinlik içerisinde kullandıkları öğretim yöntemleri, desteklenen gelişim alanları ve kazanım-göstergeler belirlenebilir. Araştırmada oyun etkinliklerinin taşıdığı eğitsel özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu eğitsel özelliklerin belirlenmesi, oyunun okul öncesi eğitim sürecinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılması nedeni ile önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinlik planlarının niteliklerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırma modeli olarak nicel çalışmalardan tarama modeli seçilmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005: 83). Araştırmaya konu olan duruma müdahale edilmez. Tarama modeli araştırmalarda genellikle araştırmacı tarafından belirlenen cevap seçenekleri kullanılarak, geniş bir kitleden bilgi toplanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2015: 177). Oyun etkinlik planlarının incelenmesi doküman inceleme yöntemi ile yapılmıştır. Doküman inceleme, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2002: 141). Oyun etkinlik planlarının bölümleri ve eğitsel içerikleri, doküman analizi yönteminin kullanılmasını mümkün kılmaktadır. Etkinlik planları dört aşamada analiz edilmiştir: Analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma (Bailey, 1982; Yecke, 2005).

Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçimi

Doküman inceleme yönteminin kullanıldığı araştırmalarda elde edilen veri havuzundan örneklem oluşturulması gerekmektedir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu çalışmada, örneklemi dokümanın etkinlik türü kısmında oyun ve bütünleştirilmiş oyun ibaresi olan etkinlik planları oluşturmaktadır. İnceleme sürecinde oyun ile bütünleştirilmiş etkinliklerin sadece oyun etkinliği süreci ele alınmıştır. Tüm planlar öğretim yöntemleri, bilişsel gelişim, sosyal duygusal gelişim ve motor gelişim özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Kategorilerin Geliştirilmesi

Doküman inceleme yöntemi, araştırmacıya inceleme kategorilerini kendisinin oluşturmasına ya da alan yazınında bulunan kuramlardan faydalanarak kategorileri seçmesine olanak tanır (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Dokümanların öğretim yöntemleri boyutu nitelikli oyun kurgulama yöntemleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Bilişsel gelişim, sosyal duygusal gelişim ve motor gelişim kategorileri ise, okul öncesi eğitim programında bulunan gelişim alanlarına ait kazanım/göstergelerden oluşmaktadır.

Analiz Biriminin Saptanması

Doküman inceleme yönteminin kullanıldığı araştırmalarda, araştırmacının amacına ulaşmak için analiz birimi belirlenir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu araştırmada etkinliklerin eğitsel özelliklerine yönelik analiz birimi içerik çerçevesinde şekillenmektedir. Eğitsel özelliklerin (yöntem ve gelişim alanları) içerik analizi için alan bilgisi ve okul öncesi eğitim programı içeriği doğrultusunda kategoriler ve ölçüm maddeleri belirlenmiştir.

Sayısallaştırma

Doküman incelemesi kullanılan çalışmalarda, araştırmacı yaptığı analizlerin sonuçlarını sayısallaştırarak açıklayabilir (Yecke, 2005). Bu çalışmada kategorilerin ve kategorileri oluşturan maddelerinin frekans ve yüzde değeri hesaplamaları yapılmıştır. Buna ek olarak alt boyutların aralık değerleri hesaplanarak etkinlik planlarının niteliğini ortaya koyacak sonuçlara ulaşılmıştır.

Örneklem

Araştırma kapsamında ulaşılan etkinlik planları kartopu tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Kartopu tekniğinde süreç ilerledikçe örnekleme alınan etkinlik planı sayısı bir kartopu gibi büyür ve örneklemin genişlemesi sağlanır (Yıldırım & Şimşek, 2018: 122). Bu çalışmada öğretmenlerden oyun etkinlik planlarını paylaşması istenilmiştir. Her öğretmene başka hangi öğretmene ulaşarak oyun etkinlik planı istenebileceğine dair tavsiyesi sorulmuştur. Süreç devam ettikçe daha fazla öğretmen ve etkinliğe ulaşılmıştır. 2021-2022 Bahar döneminde öğretmenlerden yüz yetmiş adet oyun etkinliği toplanmıştır. Bu etkinlikler içerisinden öğrenme süreci birbirine benzer olanlar örneklemden çıkarılmıştır. Sonuçta araştırma örneklemini yüz elli oyun etkinlik planından oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada etkinliklerin biçimsel özelliklerini ve eğitim niteliklerini belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından “Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu [OEDEF]” geliştirilmiştir. Formda yer alan maddelere üçlü likert uygulanarak var-yetersiz-yok şeklinde derecelendirilmiştir. Formun kapsam geçerliği için üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının önerileri doğrultusunda birbirleriyle benzer becerileri yoklayan, bir becerinin ön koşulu olan ya da oyun etkinliklerinin doğasına uymayan maddeler formdan çıkarılmıştır. Alan uzmanları arasında fikir birliği sağlandığında Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu toplamda dört alt boyut ve yirmi üç maddeden oluşmuştur. Buna göre öğretim yöntemleri alt boyutunda 8, bilişsel gelişim alt boyutunda 5, sosyal-duygusal gelişim alt boyutunda 5 ve motor gelişim alt boyutunda 5 madde yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması sürecinde araştırmacı tarafından geliştirilen Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Önce yirmi adet oyun etkinlik planı seçilerek, fotokopi ile çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve bağımsız bir alan uzmanı değerlendirme formunu kullanarak her bir etkinlik planını ayrı ayrı kodlamıştır. Daha sonra seçilen etkinliklerin değerlendirme formları birbiri ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda kodlayıcılar arası tutarlılığın 460 kodlamada 423 adet olduğu belirlenmiştir. Buna göre kodlayıcılar arası güvenilirliğin 0.92 olduğu görülmüştür. Güvenirlik sağlandıktan sonra araştırmacı oyun etkinlik planlarını kendisi kodlamaya devam etmiştir.

Verilerin analizinde Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formunda yer alan maddelerin toplam yüzde ve frekans değerleri belirlenmiştir. Her bir alt boyutun nitelik düzeyini belirlemek amacı ile aralık değeri hesaplaması uygulanmıştır. Aralık değerleri tüm değerleri temsil eden tek bir değerini işaret ettiği niteliği göstermek amacı ile kullanılır. Aralık değeri üst değer eksi alt değer bölü değer sayısıdır (Koçak, 2018). Bu çalışmanın değerlendirme formunda, 1 puan yok, 2 puan yetersiz ve 3 puan yeterli olmak üzere 3'lü Likert kullanılmıştır. Formül uygulanarak $([3-1] \div 3)$ 0,67 aralık değeri bulunmuştur. Çalışma kapsamında incelenen oyun etkinliklerinin eğitsel niteliklerine ilişkin hesaplanan ortalama değerleri; 1,00–1,66

değerleri arasında ise zayıf, 1,67–2,33 değerleri arasında ise orta ve 2,34–3,00 değerleri arasında ise iyi olarak nitelendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinlik planlarının incelenmesi ve eğitsel nitelik özelliklerinin belirlenmesidir. Araştırma kapsamında incelenen etkinlikler öğretim yöntemleri, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim ve motor gelişim alt boyutlarında analiz edilmiştir.

Tablo 1, oyun etkinliklerinin öğretim yöntemleri alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir.

Tablo 1. Öğretim yöntemleri alt boyutu maddelerinin dağılımı

	Var		Yetersiz		Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazanım ve göstergelerin süreçte gerçekleşmesi	85	57	57	38	8	5	150	100
Etkinlikte geleneksel/kültürel oyuna yer verilmesi	35	23	49	33	66	44	150	100
Etkinliğin çocuk merkezli olması	9	6	2	1	139	93	150	100
Etkinlikte hikâyeleştirme olması	22	15	20	13	108	72	150	100
Etkinlikte hayali karakter olması	14	9	3	2	133	89	150	100
Etkinlikte problem durumu olması	20	13	21	14	109	73	150	100
Etkinlikte işbirliği gerektiren durumlar olması	10	7	7	5	133	88	150	100
Etkinlikte eğlence ögesi bulunması	36	24	52	35	62	41	150	100

Tablo 1, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu'nun öğretim yöntemleri alt boyutu maddelerinin sayısal dağılımını göstermektedir. Tabloya göre “kazanım ve göstergelerin süreçte gerçekleşmesi” maddesinin 85 etkinlikte (%57) yeterli olarak ele alındığı ve 57 etkinlikte (%38) yetersiz olduğu belirlenmiştir. “Etkinlikte geleneksel/kültürel oyuna yer verilmesi” maddesinin 35 etkinlikte (%23) yeterli olarak ele alındığı ve 49 etkinlikte (%33) yetersiz olduğu görülmüştür. “Etkinliğin çocuk merkezli olması” maddesinin 9 etkinlikte (%6) yeterli olarak ele alındığı ve 2 etkinlikte (%1) yetersiz olduğu tespit edilmiştir. “Etkinlikte hikâyeleştirme olması” maddesinin 22 etkinlikte (%15) yeterli olarak ele alındığı ve 20 etkinlikte (%13) yetersiz olduğu belirlenmiştir. “Etkinlikte hayali karakter olması” maddesinin 14 etkinlikte (%9) yeterli olarak ele alındığı ve 3 etkinlikte (%2) yetersiz görülmüştür. “Etkinlikte problem durumu olması” maddesinin 20 etkinlikte (%13) yeterli olarak ele alındığı ve 21 etkinlikte (%14) yetersiz tespit edilmiştir. “Etkinlikte iş birliği gerektiren durumlar olması” maddesinin 10 etkinlikte (%7) yeterli olarak ele alındığı ve 7 etkinlikte (%5) yetersiz olduğu belirlenmiştir. “Etkinlikte eğlence ögesi bulunması” maddesinin ise 36 etkinlikte (%24) yeterli olarak ele alındığı ve 52 etkinlikte (%35) yetersiz olduğu görülmüştür.

Öğretim yöntemleri alt boyutuna yönelik bulgular, etkinlik planlarına dâhil edilen “kazanım ve göstergelerin” büyük oranda etkinliğin öğrenme sürecinde gerçekleştiğini göstermektedir. Etkinliğin “çocuk merkezli olması”, “işbirliği davranışını desteklemesi” ile etkinlikte “hikâyeleştirme” olması ve “hayali karakterler” içermesi maddelerinde ise zayıf olduklarını işaret etmektedir.

Tablo 2, oyun etkinliklerinin bilişsel gelişim alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir.

Tablo 2. Bilişsel gelişim alt boyutu maddelerinin dağılımı

	Var		Yetersiz		Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Nesne/durum/olaya dikkatini verir	56	37	-	-	94	63	150	100
Algıladıklarını hatırlar	28	19	-	-	122	81	150	100
Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular	32	21	-	-	118	79	150	100
Neden-sonuç ilişkisi kurar	10	7	-	-	140	93	150	100
Problem durumlarına çözüm üretir	8	4	-	-	142	96	150	100

Tablo 2, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu'nun bilişsel gelişim alt boyutu maddelerinin sayısal dağılımını göstermektedir. Tabloya göre “nesne/durum/olaya dikkatini verir” maddesinin 56 etkinlikte (%37) yeterli olarak ele alındığı, 94 etkinlikte (%63) ele alınmadığı belirlenmiştir. “Algıladıklarını hatırlar” maddesinin 28 etkinlikte (%19) yeterli olarak ele alındığı, 122 etkinlikte (%81) bulunmadığı görülmüştür. “Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular” maddesinin 32 etkinlikte (%21) yeterli olarak ele alındığı, 118 etkinlikte (%79) bulunmadığı tespit edilmiştir. “Neden-sonuç ilişkisi kurar” maddesinin 10 etkinlikte (%7) yeterli olarak ele alındığı, 140 etkinlikte (%93) ele alınmadığı belirlenmiştir. “Problem durumlarına çözüm üretir” maddesinin ise 8 etkinlikte (%4) yeterli olarak ele alındığı, 142 etkinlikte (%96) bulunmadığı görülmüştür.

Bilişsel gelişim alt boyutuna yönelik bulgular, etkinlik planlarına en çok dâhil edilen kazanımın “nesne/durum/olaya dikkatini verir” olduğunu göstermiştir. “Problem durumlarına çözüm üretir”, “neden-sonuç ilişkisi kurar” ve “algıladıklarını hatırlar” kazanımları ise etkinlik planlarında daha az ele alınan bilişsel kazanımlardır. Etkinlik planlarında ele alındığı belirtilen bütün bilişsel gelişim kazanımların, etkinliğin öğrenme sürecinde de gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 3, oyun etkinliklerinin sosyal-duygusal gelişim alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir.

Tablo 3. Sosyal-Duygusal Gelişim Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Var		Yetersiz		Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kendini yaratıcı yollarla ifade eder	5	3	-	-	145	97	150	100
Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler	14	9	-	-	136	91	150	100
Sorumluluklarını yerine getirir	8	5	-	-	142	95	150	100
Kendine güvenir	3	2	-	-	147	98	150	100
Başkalarıyla sorunlarını çözer	5	3	-	-	145	97	150	100

Tablo 3, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu'nun sosyal-duygusal gelişim alt boyutu maddelerinin sayısal dağılımını göstermektedir. Tabloya göre “kendini yaratıcı yollarla ifade eder” maddesinin 5 etkinlikte (%3) yeterli olarak ele alındığı, 145 etkinlikte (%97) ele alınmadığı belirlenmiştir. “Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler” maddesinin 14 etkinlikte (%9) yeterli olarak ele alındığı, 136 etkinlikte (%91) bulunmadığı görülmüştür. “Sorumluluklarını yerine getirir” maddesinin 8 etkinlikte (%5) yeterli olarak ele alındığı, 142 etkinlikte (%95) bulunmadığı tespit edilmiştir. “Kendine güvenir” maddesinin 3 etkinlikte (%2) yeterli olarak ele alındığı, 147 etkinlikte (%98) ele alınmadığı belirlenmiştir. “Başkalarıyla sorunlarını çözer” maddesinin ise 5 etkinlikte (%3) yeterli olarak ele alındığı, 145 etkinlikte (%97) bulunmadığı görülmüştür.

Sosyal-duygusal gelişim alt boyutuna yönelik bulgular, etkinlik planlarına en çok dâhil edilen kazanımın “bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler” kazanımı olduğunu göstermiştir. “Kendine güvenir”, “başkalarıyla sorunlarını çözer” ve “kendini yaratıcı yollarla ifade eder” kazanımları ise etkinlik planlarında daha az ele alınan sosyal-duygusal kazanımlardır. Etkinlik planlarında ele alındığı belirtilen bütün sosyal-duygusal gelişim kazanımlarının, etkinliğin öğrenme sürecinde de gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 4, oyun etkinliklerinin motor gelişim alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir.

Tablo 4. Motor Gelişim Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Var		Yetersiz		Yok		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yer değiştirme hareketleri yapar	76	1	4	2	70	47	150	100
Denge hareketleri yapar.	15	10	20	13	115	77	150	100
Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar	31	21	-	-	119	79	150	100
Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar	24	16	24	16	102	68	150	100
Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder	32	21	-	-	118	79	150	100

Tablo 4, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu'nun motor gelişim alt boyutu maddelerinin sayısal dağılımını göstermektedir. Tabloya göre “Yer değiştirme hareketleri yapar” maddesinin

76 etkinlikte (%51) yeterli olarak ele alındığı ve 4 etkinlikte (%2) yetersiz olduğu belirlenmiştir. “*Denge hareketleri yapar*” maddesinin 15 etkinlikte (%10) yeterli olarak ele alındığı ve 20 etkinlikte (%13) yetersiz olduğu görülmüştür. “*Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar*” maddesinin 31 etkinlikte (%21) yeterli olarak ele alındığı ve 119 etkinlikte (%79) bulunmadığı tespit edilmiştir. “*Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar*” maddesinin 24 etkinlikte (%16) yeterli olarak ele alındığı ve 24 etkinlikte (%16) yetersiz olduğu belirlenmiştir. “*Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder*” maddesinin 32 etkinlikte (%21) yeterli olarak ele alındığı ve 118 etkinlikte (%79) bulunmadığı görülmüştür.

Motor gelişim alt boyutuna yönelik bulgular, etkinlik planlarına en çok dâhil edilen kazanımın ‘*yer değiştirme hareketleri yapar*’ kazanımı olduğunu göstermiştir. “*Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar*”, “*küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar*” ve “*denge hareketleri yapar*” kazanımları ise etkinlik planlarında daha en az ele alınan motor kazanımlardır. Bu kazanımlar içerisinde en çok, “*denge hareketleri yapar*” ve “*küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar*” kazanımlarının, etkinliğin öğrenme sürecinde yetersiz olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 5, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu’nda bulunan alt boyutların aralık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 5. Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu Alt Boyut Aralık Düzeyleri

Alt Boyut	Aralık	Düzyey
Öğretim yöntemleri	1,75	Orta
Bilişsel gelişim	1,89	Orta
Sosyal duygusal gelişim	1,70	Orta
Motor gelişim	2,34	İyi
Genel değerlendirme	1,92	Orta

Tablo 5, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu’nda yer alan alt boyutların aralık değerini ve nitelik düzeyini göstermektedir. Tabloya göre “*öğretim yöntemleri*” (1,75) alt boyutu, “*bilişsel gelişim*” (1,89) alt boyutu ve “*sosyal duygusal gelişim*” (1,70) alt boyutunun orta düzey bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

Etkinlik planlarının “*motor gelişim*” (2,34) alt boyutunda ise iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni motor gelişim kazanımlarına oyun etkinliklerinde daha fazla yer verilmesi ve etkinliğin öğrenme sürecinde işlenmesidir. Bu bulgu oyun etkinliklerinin hareketli bir doğası ile uyumludur. Oyun etkinlik planlarının genel değerlendirilmesine bakıldığında, orta düzey (1,92) bir nitelikte olduğu görülmüştür. Öğretim yöntemleri alt boyutu, oyun etkinlik planlarında kullanılan çeşitli eğitsel materyaller ve öğretim tekniklerinden oluşmaktadır. Bu teknikler oyun etkinliklerin iç dinamiğine yön vermektedir. Ancak etkinlik planlarında bu tekniklere yer verilmediği görülmektedir. Bu durum, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinlik planlarında yer alan kazanım göstergelerin öğrenme sürecinde yetersiz şekilde gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte oyun etkinliklerinde bilişsel gelişim ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında belirli kazanımların dışına çıkılmadığı ve kendini tekrar ettiği görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada okul öncesi eğitimde uygulanan oyun etkinlikleri incelenmiştir. Bu bölümde, Oyun Etkinlik Planı Değerlendirme Formu alt boyutlarına yönelik bulgulardan elde

edilen sonuçlar ele alınmıştır. Oyun etkinliklerinin eğitsel özellikleri incelendiğinde, öğretim yöntemleri alt boyutunun orta nitelikte olduğu görülmüştür. Etkinliklerde yer alan bazı kazanım ve göstergelerin, etkinliğin öğrenme sürecinde yeterince gerçekleşmediği belirlenmiştir. Kazanımların öğrenme sürecinde nasıl ele alındığını inceleyen diğer araştırmalar, kazanım ve göstergelerin gerçekleşmesi konusunda yetersizlik olduğunu ya da kazanım ve göstergelerin süreçte hiç gerçekleşmediğini göstermiştir (Çaltık, 2004; Kandır, Özbey & İnal, 2009; Koçak, 2018: 62; Purtaş & Duman 2017). Bu yönü ile araştırmalar arasında bir tutarlılık olduğu görülmüştür. Ayrıca oyun etkinlikleri çocukların en aktif ve merkezde olduğu etkinlikler olduğu halde, bu çalışmada oyunların çocuk merkezli olma özelliğinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim programında oyun etkinlik planlarında çocukların gelişimlerini bütüncül olarak destekleyebilecek yaratıcı öğretim yöntemlerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2013: 47). Ancak araştırma kapsamında incelenen etkinliklerin öğrenme sürecinde geleneksel-kültürel oyun, hikâyeleştirme, hayali karakter, iş birliği davranışı, problem durumu ve eğlence ögesinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Bilişsel gelişim alt boyutu incelendiğinde etkinliklerin orta düzeyde yeterli olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler incelendiğinde bilişsel gelişim alanına ait birinci (BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir) ve ikinci kazanımın (BG K2: Algıladıklarını hatırlar), diğer kazanımlara oranla daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Buna göre, bilişsel gelişim alanına ait kazanımların yeterli ve dengeli bir şekilde ele alınmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Gezgin ve Kılıç (2018) tarafından yapılan bir çalışma okul öncesi öğretmenlerinin oyun temelli fen etkinlikleri planlarken en çok birinci kazanımı ele aldığını göstermiştir. Türkoğlu ve Uslu (2016) tarafından MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programından yararlanılarak hazırlanan Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programının çocukların dil kavramı, ayırt etme hızı, sayı ve yer kavramları yeteneklerini olumlu olarak etkilediğini ortaya koymuştur. Bilişsel gelişim alanının çocukların gelişimine olan bu etkileri göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin bilişsel gelişim alanı kazanımlarını oyun etkinliklerinde yeterli ve dengeli biçimde kullanmaları gerekli görülmektedir.

Sosyal duygusal gelişim alt boyutuna bakıldığında etkinliklerin orta düzeyde yeterli olduğu görülmüştür. Buna göre sosyal duygusal gelişim alanına ait kazanımların, etkinlik planı hazırlama aşamasında ihmal edildiği belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada çocukların oyun becerileri ile sosyal yeterlikleri arasında pozitif; saldırganlık-içedönüklük durumları arasında ise negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır (Koçyiğit, Sezer & Yılmaz, 2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal yetkinlikleri ile fiziksel oyun ve taklit oyunları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ise kız çocukların taklit oyunları, erkek çocukların ise fiziksel oyunlar ile duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Lindsey & Colwell, 2005). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sosyal yetkinliğini artırmak, duygu düzenleme becerilerini desteklemek ve olumlu davranışlar kazanmalarını sağlamak için etkinlik planlarında sosyal duygusal gelişime ait kazanımları sayıca daha çok, yeterli ve verimli kullanmaları gerekmektedir.

Motor gelişim alt boyutu incelendiğinde etkinliklerin iyi düzeyde yeterli olduğu görülmüştür. Oyun etkinlikleri, hareketli yapıları gereği motor gelişime ait kazanımların gerçekleşmesi konusunda oldukça elverişlidir. Ancak etkinliklerde motor gelişime ait kazanımların yeterli ve dengeli bir şekilde ele alınmadığı belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada oyun etkinliklerine katılan çocukların motor becerilerinin oyun etkinliklerine katılmayan çocuklara göre daha yüksek seviyede olduğu bulunmuştur (Duralp & Aral, 2018). Ayrıca, çocukların motor becerilerinin geliştirilmesinde planlı oyunların gerekli ve önemli olduğunu belirtilmiştir (Shala,

2009). Bu doğrultuda öğretmenlerin motor gelişim alanına ait kazanımları daha etkili ve dengeli bir şekilde etkinlik planına dâhil etmeleri gerekli görülmektedir.

Pek çok etkinlikte oyun etkinliklerinin yapısı gereği bulunması gereken kazanımlar yer almamaktadır. Alt boyutlarda bulunan maddeler, MEB Okul Öncesi Eğitim Programında yer verilen ve eğitimcilerden işlenmesi istenen kazanım ve göstergelerdir. Eğitimciler, yıl boyunca MEB Okul Öncesi Eğitim Programında bulunan kazanım ve göstergeleri seçerek, etkinlik planlarını uygulamak ile görevlidir. Nitelikli bir eğitim döneminde her bir kazanım ve göstergeye yer verilir ve bu kazanım ve göstergeler öğrenme sürecinde gerçekleşir. Temel amacı çocukları her yönüyle desteklemek olan oyun etkinliklerinin, çocukların bilişsel, sosyal duygusal ve motor gelişimine katkıda bulunmadığı belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin kazanım/gösterge seçme ve kazanım-göstergeleri eğitim akışında gerçekleştirme hususlarında yetersiz olduğu görülmüştür (Çaltık, 2004; Kandır, Özbey & İnal, 2009; Koçak, 2018: 62; Purtaş & Duman, 2017). Öğretmenlerin dört yıllık lisans eğitimleri ve MEB Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda, tüm gelişim alanlarına ve kazanım-göstergelere dengeli bir şekilde yer vererek etkinlik planlamaları gerekmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Araştırmada oyun etkinlik planlarının nitelik olarak eksikleri olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle oyun etkinlik planlarının eğitsel nitelikleri, yetkililer tarafından gözden geçirilmesi önerilmektedir. Bunun yanında, araştırma tarama modelinde, nicel verilere dayalı ve betimsel bir çalışmadır. Bundan sonraki çalışmalarda, nitel verilere dayanmak üzere öğretmenler ile görüşme yapılarak sorunlar derinlemesine incelenebilir. Ayrıca, bu araştırmada öğretim yöntemleri alt boyutunda eksikler olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlere eğitsel oyun kurgulama ve uygulama konularında hizmet içi eğitim verilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aral, N., Gürsoy, F., & Köksal, A. (2000). *Okul öncesi eğitiminde oyun*. İstanbul: YAPA.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research*. New York: The Free.
- Bodrova, E., & Leong, D. (2007). *Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education*. (2nd Ed). Columbus, OH: Merrill/Prentice Hill.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çaltık, İ. (2004). *Millî Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okul öncesi eğitim programına ve programın kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duman, G. (2015). *Okul öncesi eğitimde beden eğitimi ve oyun*. Ankara: Eğiten.
- Duralp, E., & Aral, N. (2018). Çocukların ince ve kaba motor gelişimlerine oyun etkinliklerinin etkisinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 243-258.
- Gezgin, D. & Kılıç, D. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerinde tercih ettikleri kazanım ve yöntemlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 620-630.
- Kandır, A., Özbey, S. & İnal, G. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarını planlama ve uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 373-387.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koçak, M. (2018). *Okul öncesi eğitimde uygulanan okuma yazmaya hazırlık etkinlik planlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koçyiğit, S., Sezer, T., & Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 287-300.
- Lindsey E. W., & Colwell, M. J. (2005). Preschool children's' pretend and physical play and sex of play partner: Connections to peer competence, *Sex Roles*, 52(7/8), 497-509.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB. Talim Terbiye Müdürlüğü. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2016-2017/Dersler/okuloncesi.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Moore, R., Goltsman, S.M. & Lacofano, D., S.(1987). *Play for all guidelines: Planning, design and management of outdoor play setting for all children*. Berkeley: CA, Mig Communication.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams, and imitation in childhood*. New York: Norton
- Purtaş, Ö. (2017). *Okul öncesi eğitim programı hareket ve bütünleştirilmiş hareket etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Purtaş, Ö., & Duman, G. (2017). Okul öncesi eğitimde uygulanan hareket etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 1(2), Mersin University.
- Saracho, O.N. (1999). A Factor analysis of pre-school children's play strategies and cognitive style. *Educational Psychology*, 19(2), 165-180.
- Shala, M. 2009. Assessing gross motor skills of Kosovar preschool children. *Early Child Development and Care*, 179(7), 969-976.
- Yecke, C. P. (2005). *Mayhem in the Middle; How middle schools have failed America- and how to make them work*. Washington, DC: The Thomas B. Fordham Institute.
- Türkoğlu, B., & Uslu, M. (2016). Oyun temelli bilişsel gelişim programının 60-72 aylık çocukların bilişsel gelişimine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 50-68. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40018/475797>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2002). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin
- Yüksek Öğretim Kurulu (2017). Okul öncesi öğretmenliği lisans programı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Oncesi_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf sayfasından erişilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Play is one of the most important needs of children in early childhood. For this reason, all activities planned in the preschool period should include a play and entertainment element (Duman, 2015: 39). However, play is the most suitable learning environment for children. Children's development can be supported at the highest level when educators and parents can use the play effectively (Piaget, 1962: 115; Saracho, 1999). Well-planned play positively affects children's development (Moore, Goltsman & Lacofano, 1987: 25). Planning quality play activities ensures that children have fun, learn and develop healthily (Bodrova & Leong 2007: 39; MEB, 2013: 47).

Method

Research Model

The research model is the survey model, which is one of the descriptive studies. Scanning models aim to describe a situation as it exists (Karasar, 2005: 83). The examination of the play activity plans was made by the document analysis method. Document review includes the analysis of written materials (Yıldırım & Şimşek, 2002: 141).

Sample

The activities examined within the scope of the research were determined by the snowball technique. The sampling phase was completed with a total of hundred and fifty activities.

Data Collection Tools, Data Collection and Analysis

Data were collected with the Play Activity Plan Evaluation Form. Play Activity Plan Evaluation Form consists of four sub-dimensions and twenty-three items (Teaching methods, cognitive development, social-emotional development and motor development). The activities were evaluated by the researcher and two different practitioners independent of each other. Inter-observer reliability was ensured (0.92) and the researcher completed the coding individually. The total percentage and frequency values of the items in the Play Activity Plan Evaluation Form were determined. Interval value calculation was applied to determine the quality level of each sub-dimension.

Findings

The activities were analyzed in the sub-dimensions of teaching methods, cognitive development, social-emotional development and motor development. Table 1, shows the interval values of the sub-dimensions in the Play Activity Plan Evaluation Form.

Sub-Dimension	Interval	Value
Teaching methods	1,75	Moderate
Cognitive development	1,89	Moderate
Social-emotional development	1,70	Moderate
Motor development	2,34	Good
Overall assessment	1,92	Moderate

According to the table, the sub-dimensions of teaching methods (1.75), cognitive development (1.89) and social-emotional development (1.70) are moderate. Motor development (2.34) sub-dimensions are good. In total, the activity plans are at a moderate level (1,92). This shows that the quality of the play activity plans implemented in pre-school education institutions is moderate.

Conclusion and Discussion

In this study, play activities applied in pre-school education were examined. In this section, the results obtained from the findings of the Play Activity Plan Evaluation Form sub-dimensions are discussed. The teaching methods sub-dimension of play activities is moderate. Similarly, other studies have stated that the achievements and indicators in the learning process are insufficient or that the acquisitions and indicators are not realized in the process (Çaltık, 2004; Kandır, Özbey & İnal, 2009; Koçak, 2018: 62; Purtaş & Duman 2017;). Cognitive development sub-dimension is mid-value. The gains in the cognitive development field are not found adequately and in a balanced way. Similarly, a study conducted by Gezgin and Kılıç (2018) showed that preschool teachers mostly deal with the first outcome when planning play-based science activities. It is necessary for teachers to use the cognitive development field acquisitions in play activities in an adequate and balanced manner. Social emotional development sub-dimension is moderate. It was determined that the achievements of the social and emotional development area were neglected during the preparation of the activity plan. In a study, there was a positive relationship between children's play skills and social competencies; a negative relationship was found between aggression-introversion states (Koçyiğit, Sezer &

Yılmaz, 2015). In order to increase the social competence of children, to support their emotion regulation skills and to enable them to acquire positive behaviors, preschool teachers need to use the acquisitions of social emotional development more in number, adequately and efficiently in their activity plans. Motor development sub-dimension is good levels. In a study, it was found that the motor skills of the children who participated in the play activities were at a higher level than the children who did not participate in the play activities (Durualp & Aral, 2018). Teachers are required to plan activities in line with their four-year undergraduate education and MEB Pre-School Education Program by giving equal coverage to all development areas and achievement-indicators.